

POHJOIS-POHJANMAAN JA KAINUUN RESIDENSSITOIMINTA

MARKUS RYTINKI

Oulun yliopisto, Kerttu Saalasti Instituutti

Raportti on toteutettu osana Luova Triangeli -hanketta, jonka tavoitteena on vahvistaa luovien alojen ekosysteemiä Pohjois-Suomessa. Hankkeen yhtenä keskeisenä toimenpiteenä on residenssitoiminnan nykytilan kartoittaminen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella. Hankkeessa ovat mukana Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutti (pää toteuttaja), Kattilakosken kulttuuri-osuuskunta, NIHAK ry ja Oulun kulttuurisäätiö ry.

Euroopan unionin
osarahoittama

KERTTU SAALASTI
INSTITUUTTI

OULUN
YLIOPISTO

Kattilakosken
kulttuuri-
osuuskunta

Oulu2026
Euroopan kulttuuri-
pääkaupunki

SISÄLLYS

Tiivistelmä	3
Raportin tarve ja toteutus	4
1. Residenssitoiminta Suomessa ja kansainvälisesti	6
1.2 Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssit	8
1.3 Northern AiR -verkosto	11
2. Nykytilan analyysi	12
2.1. SWOT-analyysi	12
2.1.1. Vahvuudet	12
2.1.2. Heikkoudet	13
2.1.3. Mahdollisuudet	15
2.1.4. Uhat	16
2.1.5. Yhteenveto	18
2.3. Yhteistyökumppanuudet	20
2.4. Markkinointi ja brändäys	25
2.5. Kansainvälisyys	27
2.6. Tiederesidenssit	30
3. Yhteenveto ja kehittämis ehdotukset	32
Lähteet	35

TIIVISTELMÄ

Raportti tarkastelee Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssitoimintaa ja nostaa esiin sen keskeiset piirteet, yhteistyökumppanuudet ja kehittämistarpeet. SWOT-analyysin mukaan vahvuuksia ovat osaava henkilöstö, vahvat yhteisöverkot, laadukkaat tilat sekä usein inspiroiva luonnonympäristö. Heikkoudet liittyvät rahoituksen epävarmuuteen, henkilösidonaisuuteen, resurssiniukkuuteen, saavutettavuuteen ja byrokraatiaan. Mahdollisuuksia avautuu verkostojen systemaattisesta hyödyntämisestä, kestävästä toimintamalleista ja kansainvälisestä yhteistyöstä, kun taas uhkina näkyvät talousleikkaukset, infrastruktuurin haavoittuvuus ja globaalit kriisit. Yhteistyökumppanuudet rakentuvat erityisesti kuntien ja kaupunkien, oppilaitosten, kulttuuriorganisaatioiden ja residenssiverkostojen sekä paikallisyhteisöjen varaan. Residenssien viestintä nojaa sosiaaliseen mediaan ja verkkosivuihin, mutta niiden brändityö kaipaa systematisointia. Kehittämisen painopisteitä ovat näkyvyyden ja erikoistumisen vahvistaminen, yhteiset residenssipolut, vaikuttavuuden mittaaminen, Oulun yhteinen residenssikeskittymä, verkoston vahvistaminen ja mahdollisesti yritys yhteistyö. Visiona 2030 on kestävä, verkotunut ja kansainvälisesti tunnettu residenssiekosysteemi.

Asiasanat: taiteilijaresidenssit, SWOT-analyysi, yhteistyökumppanuudet, kansainvälistyminen, kulttuurialat, brändäys ja viestintä, laadullinen haastattelututkimus

RAPORTIN TARVE JA TOTEUTUS

Tämä raportti vastaa tarpeeseen tuottaa ajankoh-
taista tietoa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun re-
sidenssitoiminnasta. Se täydentää aiempia val-
takunnallisia ja pilottihankkeisiin perustuvia
tarkasteluja tarjoamalla näkökulman, joka tukee
sekä strategista kehittämistä että residenssiken-
tän käytännön toimijoiden työtä. Samalla se luo
perustan jatkotutkimukselle, jossa voidaan tar-
kastella esimerkiksi residenssien vaikuttavuut-
ta ja roolia osana luovien alojen ekosysteemiä
entistä kokonaisvaltaisemmin.

Selvitystyö on toteutettu vuosina 2024-2025. Tie-
donkeruu perustuu 20 puolistrukturoituun teema-
haastatteluun Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun re-
sidenssitoimijoiden kanssa. Haastattelujen lisäksi
useimmissa residensseissä on myös vierailtu, mikä
on mahdollistanut toiminnan kontekstuaalisen ym-
märtämisen. Selvityksessä on hyödynnetty myös
keskusteluja HIAPin (Helsinki International Artist
Programme, Finnish Artist Residency Network
FAIREn koordinoija) edustajien kanssa. Heidän
näkemyksensä kansallisista ja kansainvälisistä re-
sidenssiverkostoista, vaikuttavuuden mittaamis-

ta ja strategisesta kehittämisestä ovat tuoneet arvo-
kasta vertailupohjaa alueellisen tarkastelun tueksi.

Raportti jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäinen
luku kuvaa residenssitoiminnan peruspiirteet Suo-
messä ja kansainvälisesti. Samalla Pohjois-Poh-
janmaan ja Kainuun residenssikenttä ja verkostot
kuvataan lyhyesti. Luvussa 2 kerrotaan selvityksen
tulokset (SWOT, yhteistyökumppanuudet, mark-
kinointi ja brändäys, kansainvälisyys ja tiedere-
sidenssit). Pääpaino on kahdessa ensimmäisessä
eli SWOTissa ja yhteistökumppanuuksissa; nämä
ovat myös selvityksen tärkein anti. Kehittämiseh-
dotuksia esitetään lopulta kolmannessa luvussa.
Kiireiselle lukijalle suosittelen jokaisen luvun lo-
pussa oleviin laatikoihin sekä taulukoihin ja kuviin
tutustumista – unohtamatta lopusta löytyviä kehi-
tyskehdotuksia.

Tässä selvityksessä ei kuvata yksittäisiä alueen
residenssejä tarkemmin. Näin on osin teh-
ty jo aiemmissa selvityksissä, kuten “PoP-AIR
-Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto”
-julkaisussa.¹ Kenttä elää vahvasti ja yksittäisten

residenssien tutkimiseen ja kehittämiseen on tarkoitus keskittyä syvemmin myöhemmin.

Raportin kohderyhmiä on useita. Residenssitoimijat tai residenssin perustamista suunnittelevat, kunnat ja aluekehitysorganisaatiot, rahoittajat ja alueen yritykset voivat kaikki saada omalle toiminnalleen virikkeitä ja kehitysideoita selvityksestä. Samalla raportti on haluttu pitää helposti avautuvana myös lukijalle, jolle residenssitoiminta on uutta. Alueella on useita toimijoita, jotka suunnittelevat residenssin perustamista – uusia residenssejä tuntuukin syntyvän alueelle tasaisin väliajoin.

1. RESIDENSSITOIMINTA SUOMESSA JA KANSAINVÄLISESTI

Taiteilijaresidenssit ovat vakiintuneet osaksi suomalaista taide- ja kulttuuripolitiikkaa. Ne tarjoavat taiteilijoille mahdollisuuden keskittyä luovaan työskentelyyn, kehittää ammatillista osaamistaan ja rakentaa kansainvälisiä verkostoja.² Residenssit toimivat paitsi taiteellisen työn alustoina, myös kulttuurisen vuorovaikutuksen, yhteisöllisyyden ja alueellisen elinvoiman edistäjinä.³

Residenssit voivat olla esimerkiksi retriittimäisiä työskentelytiloja, tuotantokeskeisiä projekteja tai yhteisötaiteeseen suuntautuneita ohjelmia. Ne voivat toimia myös taiteen ja tieteen, teknologian tai hoivatyön rajapinnoilla. Residenssien kirjo on laaja sekä koko Suomessa että Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, ja niiden toimintamallit vaihtelevat suuresti.

Residenssin voi määritellä ohjelmaksi ja yleensä myös tilaksi, jossa taiteilijat ja joskus myös tutkijat voivat työskennellä väliaikaisesti. Residenssit tarjoavat vieraille kontekstin, kuten ver-

kostot, työtilat ja yleisön. Yksikään residenssi ei ole samanlainen, vaan kaikki keskeiset elementit – ilmapiiri, tausta, resurssit, haku- ja valintamenettelyt, verkostot jne. – vaihtelevat suuresti. Työskentelyajat voivat vaihdella parista viikosta jopa useampaan vuoteen. Residenssitoiminnan osapuolia ovat taiteilija, rahoittaja, taidekenttä ja paikallinen yhteisö,⁴ itse residenssiä ja siellä työskentelevää tuottajaa unohtamatta.

Residenssien rahoitus ja hallintomallit vaihtelevat.⁴ Osa residensseistä tarjoaa täyden tuotantotuen ja palkkion, kun taas toisissa taiteilijat maksavat residenssivierailusta.¹ Jotkut pitävät tätä jopa keskeisenä vedenjakajana taideresidenssien määrittelyssä, missä ne residenssit, jotka eivät maksa tekijöille työskentelypalkkiota, eivät olisi residenssejä lainkaan. Pelkkä työskentelytilan vuokraaminen taiteilijalle ei ole residenssitoimintaa. Residenssitoiminta on usein riippuvaista julkisista avustuksista, säätiötuesta ja projektirahoituksesta.

Residenssejä ylläpitävät yleensä säätiöt, kunnat ja yhdistykset, mutta myös oppilaitokset sekä taiteilijat itse. Residenssitoiminta on Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa monimuotoista ja kattaa laajasti eri taiteenalat: kuvataiteet, esittävät taiteet, musiikin, muotoilun sekä taiteen ja tieteen rajapinnat. Residenssit voivat olla monitaiteisia tai profiloitua tiettyyn alaan. Ne voivat myös toimia osana sosiaali- ja terveystalviteita tai kulttuurimatkailua.

Suomessa on aktiivisia taideresidenssejä tällä hetkellä noin viisikymmentä. Taiken vuoden 2025 toiminta-avustusta sai koko Suomessa 12 residenssiä, joista viisi toimii kuvataiteen saralla. Loput seitsemän ovat monitaiteisia residenssejä. Suomen Kulttuurirahasto myöntää vuosittain apurahoja ulkomaisiin residenssivierailuihin taiteilijoille.

Residenssit voidaan jaotella sen perusteella, miten ne suhtautuvat taiteentuotantoon. Perinteisessä työhuoneohjelmassa taiteilija keskittyy omaan tekemiseensä yksin.⁴ Prosessiin suuntautuvat residenssit tarjoavat paikallisia verkostoja ja avointa työskentelymallia. Tuotantoresidensseissä puolestaan toteutetaan projekti, joka on julkinen.

Residenssien merkitys ulottuu yksittäisen taiteilijan urakehityksestä ja kansainvälistymisestä paikallisyhteisöjen kulttuuriseen elävöittämiseen ja kulttuuripoliittisiin tavoitteisiin. Residenssitoiminta tukee kulttuuripoliittisia tavoitteita monella eri tasolla. Residenssit vahvistavat taiteen saavutettavuutta, tukevat taiteilijoiden liikkuvuutta ja kansainvälistymistä, edistävät kulttuurien välistä vuoropuhelua ja tuovat taiteen osaksi yhteiskunnan eri sektoreita. Residenssit voivat toimia myös kulttuuridiplomatian välineinä ja osana kestäväen kehityksen strategioita. Kansainväliset verkostot, kuten Res Artis, TransArtists ja On the Move, sekä kotimainen FAIRE-verkosto tukevat residenssien näkyvyyttä ja kehittämistä ulkomailla ja Suomessa.

Viime vuosina ekologiset ja sosiaalisesti vastuulliset residenssimallit ovat nousseet keskiöön, mikä näkyy esimerkiksi toteutetuissa hiilijalanjäljen laskentamalleissa ja ympäristöteemaisissa ohjelmissa. Samalla virtuaalisten residenssien, mikroresidenssien ja hybridiratkaisujen yleistymisen vastaa liikkuvuuden ja saavutettavuuden haasteisiin.

1.2 POHJOIS-POHJANMAAN JA KAINUUN RESIDENSsit

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssitoiminta on monimuotoinen ja paikallisiin olosuhteisiin sopeutunut kenttä, jossa yhdistyy taiteellinen työskentely, yhteisöllisyys, koulutus, tutkimus ja aluekehitys. Alueella on 15 aktiivista residenssiä ja toimintaa suunnitellaan ainakin viidessä kohteessa. Kaksi residenssiä – Mustarinda Kainuun Hyrynsalmella ja Iin Kulttuurikauppila – kuuluvat Taiken vuosittaisen residenssiavustuksen piiriin (jota pitää hakea joka vuosi uudelleen). Osa alueen residensseistä on vakiintuneita ja kansainvälisesti tunnettuja, osa taas uusia tai kehitteillä olevia kokeiluja. Monissa tapauksissa residenssi ei ole erillinen toiminto, vaan nivoutuu osaksi organisaation muuta toimintaa, kuten esitystoimintaa, koulutusta tai hanketyötä.

Toimintaa pyörittävät usein pienet tiimit tai yksittäiset henkilöt, ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on keskeinen resurssi. Rahoituspohja on kirjava ja usein haavoittuva. Osa toimijoista saa tukea kunnallisista kulttuuripalveluista tai valtionosuusjärjestelmästä, mutta monien toiminta perustuu projektirahoitukseen, säätiöiden apurahoihin tai taiteilijoilta perittäviin vuokriin

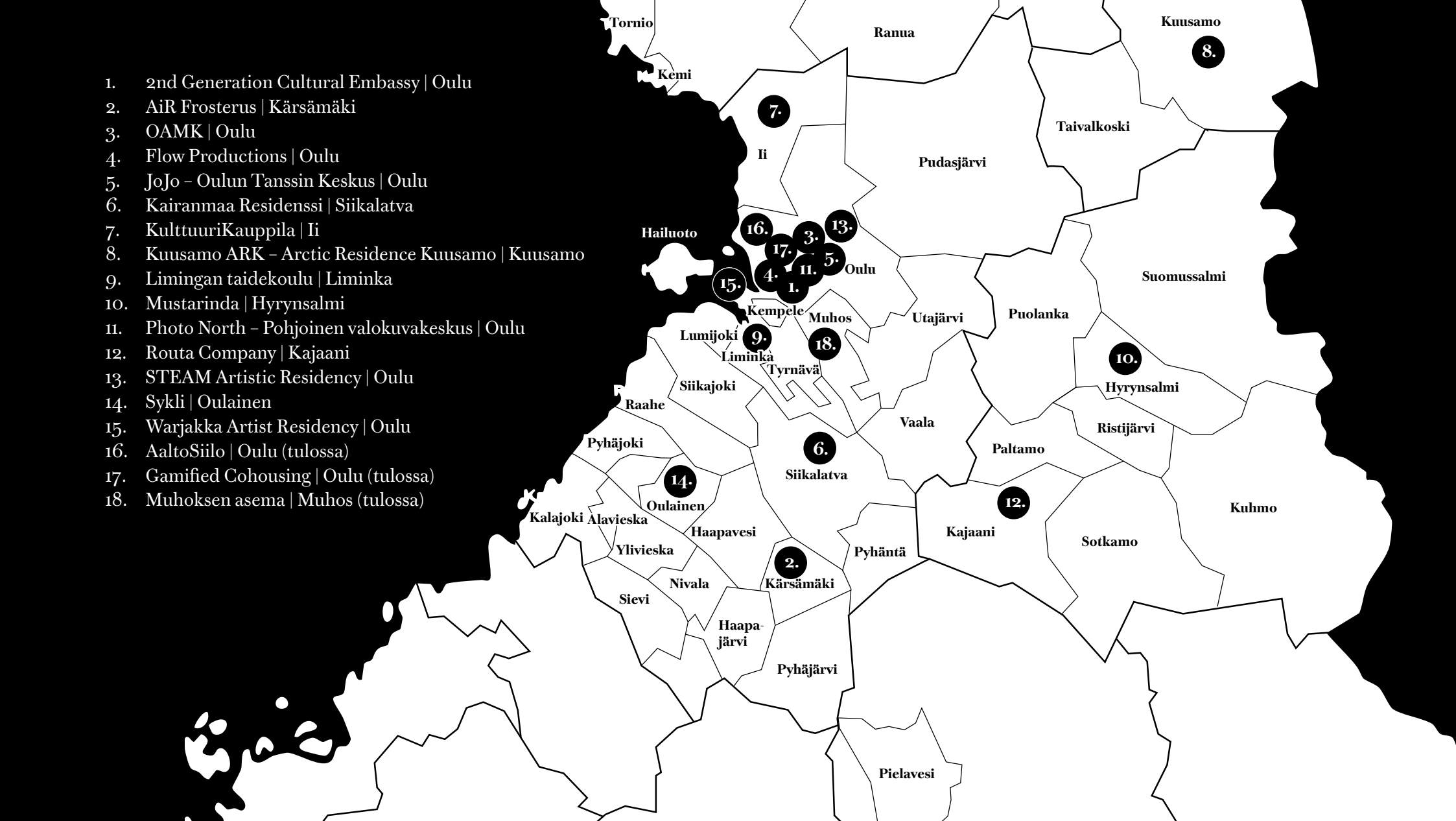
sekä vapaaehtoistyöhön. Usein rahoitus on sidottu määräaikaisiin hankkeisiin, mikä tekee toiminnasta epävarmaa ja vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua. Taiteilijoiden asema vaihtelee: joissakin residensseissä heille maksetaan palkkioita ja tuotantotukea, toisissa taas he maksavat itse majoituksesta. Jälkimmäisessä tapauksessa usein pyritään kuitenkin siihen, että taiteilijat voisivat työllistyä paikallisesti esimerkiksi työpajojen, esitysten tai yhteisöprojektien kautta.

Yhteistyöverkostot ovat keskeinen osa residenssitoimintaa. Monet toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä koulujen, tutkimuslaitosten, kulttuuriorganisaatioiden ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Alueelliset erityispiirteet, kuten luonnonympäristö, kyläyhteisöt ja paikallishistoria, ovat monille residensseille keskeisiä lähtökohtia. Residenssit tarjoavat taiteilijoille ainutlaatuisen kontekstin työskentelylle ja luovat mahdollisuuksia paikkasidonnaiseen ja yhteisöllähtöiseen taiteeseen. Usein taiteilijoiden toivotaan osallistuvan paikalliseen elämään ja tuovan uusia näkökulmia alueelle.

Pohjois-Pohjanmaan residenssitoimintaa ja resursseja on selvitetty Oulun kulttuurisäätiön toimeksiannosta vuonna 2019.¹ Tällöin alueen residenssiverkostoon liittyvinä kehitystoiveina olivat osaamisen kehittäminen, yhteisen strategian muodostaminen, näkyvyyden lisääminen ja yhteistyön (myös verkoston ulkopuolisen) lisääminen. Nämä toiveet ovat edelleen valideja ja niitä käsitellään enemmän viimeisessä luvussa.

1. 2nd Generation Cultural Embassy | Oulu
2. AiR Frosterus | Käsämäki
3. OAMK | Oulu
4. Flow Productions | Oulu
5. JoJo – Oulun Tanssin Keskus | Oulu
6. Kairanmaa Residenssi | Siikalatva
7. KulttuuriKauppila | Ii
8. Kuusamo ARK – Arctic Residence Kuusamo | Kuusamo
9. Limingan taidekoulu | Liminka
10. Mustarinda | Hyrynsalmi
11. Photo North – Pohjoinen valokuvakeskus | Oulu
12. Routa Company | Kajaani
13. STEAM Artistic Residency | Oulu
14. Sykli | Oulainen
15. Warjakka Artist Residency | Oulu
16. AaltoSiilo | Oulu (tulossa)
17. Gamified Cohousing | Oulu (tulossa)
18. Muhoksen asema | Muhos (tulossa)

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssit.

1.3 NORTHERN AIR -VERKOSTO

Alueen residenssitoiminnan kehittämiseksi on perustettu Northern AiR -verkosto vuonna 2021. Verkosto pohjautuu Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoden valmistelujen yhteydessä tehtyyn selvitystyöhön sekä työpajoihin, joita järjestettiin Maaseuturahaston rahoittamassa KRIPA-hankkeessa 2020–22. Työpajoissa tunnistettiin tarve yhteiselle strategialle, koordinaatiolle ja resurssien yhdistämiselle. Verkostoon kuuluu kaksitoista residenssiä.

Verkoston tavoitteena on vahvistaa residenssien välistä yhteistyötä, lisätä kansainvälistä näkyvyyttä ja kehittää yhteisiä toimintamalleja.^{4,5} Lisäksi toimijoiden osaamisen kasvattaminen, kansainvälinen yhteistyö ja erityisesti arktisen toimijuuden vahvistaminen luovilla aloilla on koettu tärkeäksi. Kaupallisen potentiaalin edistäminen on verkoston päätavoitteita, kuten myös yhteistyö alueiden elinkeinotoimijoiden sekä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa. Verkoston kautta rakennetaan uusia yhteistyömalleja kuntien, oppilaitosten ja kulttuuritoimijoiden kesken. Alueellisen/kansainvälisen residenssitoiminnan osaamiskeskuksen perustamista on myös kartoitettu.

Verkoston toimintasuunnitelmassa 2025–28 tavoitteena on kehittää verkostosta kansainvälinen asiantuntijatoimija. Asiantuntijuutta voidaan hyödyntää luovan alan liiketoiminnan rakentamisessa. Mikäli residenssitoimijat tuoteistavat osaamisensa, ne voivat vähentää riippuvuuttaan julkisista resursseista. Tämä tavoite lienee kulttuurialalla yleisesti tunnustettu kaikilla taiteen sektoreilla.

Haasteena Northern AiR -verkoston ylläpitämisessä on se, että tällä hetkellä verkosto elää ja hengittää hankerahoituksen mukana. Verkoston toiminta on vaarassa hiipua, ellei toiminnasta ja rahoitusmallista saada kaikille sopivaa ratkaisua. Järjestäytymiseen tarvittaisiin pysyviä resursseja. Yleisesti ottaen Northern AiR -verkosto on kuitenkin esimerkki siitä, miten alueellinen kulttuuripolitiikka voi tukea taiteilijoiden työkentelyedellytyksiä, vahvistaa kulttuurista infrastruktuuria ja edistää kansainvälistä liikkuvuutta myös suurten kaupunkikeskusten ulkopuolella.

2. NYKYTILAN ANALYYSI

2.1. SWOT-ANALYYSI

Seuraavissa luvuissa käydään läpi Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssien vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuudet,^{6,7} joita seuraa yhteenveto.

2.1.1. Vahvuudet

Monipuoliset rahoituslähteet. Alueen residenssitoiminta hyötyy monipuolisista rahoituslähteistä, kuten valtion, kuntien ja yksityisten tahojen tuista. Lisäksi residenssien kyky houkuttaa kansainvälisiä taiteilijoita ja potentiaalisesti myös kulttuurimatkailijoita tuo oman panoksensa paikalliselle taloudelle.

Poliittiset ja yhteiskunnalliset vahvuudet. Residenssitoiminta nauttii useassa kunnassa laajaa poliittista ja yhteiskunnallista tukea. Kuntapäätäjät ja paikalliset yhteisöt arvostavat kulttuurin merkitystä ja ovat sitoutuneet tukemaan residenssien toimintaa. Lisäksi residenssit edistävät kulttuurien välistä vuoropuhelua ja yhteisöllisyyttä.

Henkilöresurssit ja organisaation kapasiteetti.

Residenssien henkilöstö on erittäin osaavaa ja motivoitunutta. Organisaatiot ovat onnistuneet rekrytoimaan asiantuntevia työntekijöitä, jotka ovat sitoutuneet kehittämään residenssitoimintaa pitkäjänteisesti. Lisäksi vapaaehtoisten ja yhteistyökumppaneiden panos vahvistaa organisaatioiden kapasiteettia.

Tilalliset ja infrastruktuuriin liittyvät vahvuudet.

Residenssien käytössä olevat tilat ovat usein korkealaatuisia ja hyvin varusteltuja. Esitystilat, työskentelytilat ja majoitustilat vastaavat taiteilijoiden tarpeisiin ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Lisäksi useimpien alueiden infrastruktuuri, kuten hyvät liikenneyhteydet, tukevat residenssien saavutettavuutta.

Yhteisölliset ja toiminnalliset vahvuudet.

Residenssitoiminta on tiiviisti sidoksissa paikallisiin yhteisöihin ja yhdistyksiin. Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa luo vahvan tukiverkoston

ja mahdollistaa monipuoliset tapahtumat ja projektit. Lisäksi residenssien vieraat tuovat mukanaan uusia näkökulmia ja rikastuttavat paikallista kulttuuria.

Luonnonympäristöön liittyvät vahvuudet. Residenssien ympäristö on usein luonnonkaunis ja inspiroiva. Monien alueiden luonto tarjoaa taiteilijoille rauhallisen ja inspiroivan työskentely-ympäristön, joka tukee luovaa prosessia. Lisäksi ympäristön säilyminen ja ekologinen kestävyys ovat tärkeitä arvoja residenssitoiminnassa.

2.1.2. Heikkoudet

Riippuvuus yksittäisistä henkilöistä. Monet residenssit ovat vahvasti riippuvaisia yksittäisistä henkilöistä, jotka hallitsevat tiedon, osaamisen ja verkostot. Tämä tekee toiminnasta haavoittuvaa, jos avainhenkilö poistuu tai kuormittuu liikaa.

Resurssien niukkuus. Pieni henkilöstömäärä ja rajalliset taloudelliset resurssit rajoittavat kehittämistyötä ja jatkuvuutta. Usein toiminta on hankepohjaista eikä pysyvää, mikä vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua.

Tilalliset ja infrastruktuuriset haasteet. Monilla residensseillä ei ole vakituisia tiloja tai ne ovat huonokuntoisia. Esimerkiksi vanhat rakennukset vaativat jatkuvaa huoltoa, ja majoitus- tai työskentelytilojen puute voi rajoittaa toimintaa.

Hallinnolliset ja byrokraattiset esteet. Erityisesti suuremmissa organisaatioissa taiteilijoiden integrointi toimintaan voi olla byrokraattisesti raskasta. Esimerkiksi kulkuluvat, sähköpostit ja muut käytännön järjestelyt vievät koordinaattoreilta kohtuuttomasti aikaa.

Rahoituksen epävarmuus. Useimmat toimijat eivät saa säännöllistä tukea esimerkiksi Taikelta, ja residenssien rahoitus joudutaan usein räätälöimään tapauskohtaisesti. Tämä tekee toiminnasta epävakaa ja altistaa sen leikkauksille.

Yhteisön ja yleisön tavoittamisen vaikeus. Joillakin residensseillä on vaikeuksia saavuttaa paikallista yleisöä tai kohderyhmiä. Yleisötahtumat eivät aina vedä väkeä.

Syrjäinen sijainti ja saavutettavuus. Jotkut residenssit sijaitsevat syrjäisillä alueilla, mikä tuo

mukanaan logistisia haasteita, kuten julkisen liikenteen puutetta ja vaikeuksia houkutella taiteilijoita tai yleisöä.

Toiminnan satunnaisuus ja epäorganisoiduneisuus. Joissakin tapauksissa residenssitoiminta ei ole säännöllistä eikä selkeästi organisoitua. Tämä voi vaikeuttaa näkyvyyttä, markkinointia ja pitkäaikaisten suhteiden rakentamista.

2.1.3. Mahdollisuudet

Verkostojen hyödyntäminen ja laajentaminen.

Residenssitoimijoilla on käytössään laajoja alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja, kuten Northern AiR ja Res Artis. Näiden kautta voidaan kehittää yhteistyötä, hakea yhteisrahoitusta ja jakaa resursseja. Verkostot mahdollistavat myös taiteilijavaihdot ja yhteiset hankkeet.

Kestävä kehitys ja ekologiset käytännöt. Useat toimijat näkevät mahdollisuuksia kehittää residenssitoimintaa ekologisesti kestävämpään suuntaan. Esimerkiksi maata pitkin matkustamisen tukeminen ja paikallisten resurssien hyödyntäminen ovat konkreettisia keinoja vastata ilmastotietoisuuden kasvuun.

Paikallisyhteisöjen ja yritysten kanssa tehtävä yhteistyö. Residenssit voivat toimia linkkinä taiteilijoiden ja paikallisten yhteisöjen tai yritysten välillä. Tämä voi synnyttää uusia toimintamalleja, kuten yhteisötaideprojekteja, kulttuurimatkailua tai taiteen ja opetuksen yhdistäviä hankkeita.

Kulttuuripoliittiset ja alueelliset kehityshankkeet.

Esimerkiksi Oulu2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi tarjoaa mahdollisuuden lisätä näkyvyyttä ja resursseja residenssitoiminnalle. Tällaiset hankkeet voivat toimia ponnahduslautana pitkäaikaiselle kehitykselle.

Tilojen ja toimintamallien kehittäminen. Monet residenssit ovat kehittämässä uusia tiloja tai konsepteja. Myös residenssien sisällöllinen kehittäminen, kuten pitkäkestoisten ohjelmien rakentaminen ja uusien taiteenlajien mukaan ottaminen, nähdään mahdollisuutena.

Kansainvälinen kiinnostus ja taiteilijoiden liikkuvuus. Residenssitoiminta kiinnostaa taiteilijoita joissakin tapauksissa globaalisti, ja liikkuvuus nähdään urakehitystä tukevana. Tämä tarjoaa mahdollisuuden houkutella korkeatasoisia tekijöitä ja lisätä alueen kansainvälistä näkyvyyttä.

Ketterät ja pienet organisaatiot. Pienet toimijat voivat reagoida nopeasti uusiin mahdollisuuksiin ja tehdä päätöksiä ilman raskasta hallintoa. Tämä mahdollistaa kokeilukulttuurin ja uusien toimintamallien testaamisen.

2.1.4. Uhat

Taloudelliset uhat. Suurin ja toistuvuin uhka residenssitoiminnalle on rahoituksen epävarmuus. Useat toimijat nostavat esiin huolen siitä, että julkinen rahoitus – kuten valtion, kuntien tai Taiken tuet – voi loppua kokonaan tai vähentyä merkittävästi. Myös yksityisen rahoituksen lisääntyvä rooli nähdään uhkana, jos se alkaa ohjata toimintaa pois alkuperäisistä tavoitteista. Lisäksi kiinteistöjen ylläpitokustannukset, kuten sähkö ja remontit, ovat usein korkeita, eikä niitä voida aina kattaa pelkällä residenssitoiminnalla tai majoitustuloilla.

Poliittiset ja yhteiskunnalliset uhat. Poliittinen ilmapiiri ja hallituksen tekemät leikkaukset kulttuurirahoitukseen vaikuttavat suoraan residenssien toimintaedellytyksiin. Kuntien taloudellinen tilanne voi johtaa siihen, että kulttuuripalveluita aletaan karsia. Lisäksi globaalit tapahtumat, kuten sodat, talouskriisit tai kauppasodat, voivat heijastua paikalliseen toimintaan ja matkailuun yleisesti.

Henkilöresurssit ja organisaation kapasiteetti. Monet residenssit ovat riippuvaisia yksittäisistä henkilöistä ja heidän osaamisestaan. Jos avainhenkilöt väsyvät, vaihtavat alaa tai siirtyvät

muihin tehtäviin, toiminta voi vaarantua. Hanke-toiminta vaatii paljon työaikaa ja osaamista, ja resurssien riittävyys on jatkuva huolenaihe.

Tilalliset ja infrastruktuuriin liittyvät uhat. Vanhojen rakennusten kunto ja ylläpito ovat merkittävä riski. Esimerkiksi homevauriot tai muut rakenteelliset ongelmat voivat aiheuttaa suuria kustannuksia. Lisäksi esitystilojen tai toimistojen menetys, esimerkiksi remonttien vuoksi, voi keskeyttää toiminnan. Myös saavutettavuus, kuten julkisen liikenteen muutokset, voi vaikuttaa negatiivisesti.

Yhteisölliset ja toiminnalliset uhat. Residenssitoiminta on usein sidoksissa paikallisiin yhteisöihin ja yhdistyksiin. Jos yhteistyökumppanit vetäytyvät tai heidän toimintansa hiipuu, residenssien jatkuvuus voi vaarantua. Myös vieraiden sopeutumattomuus yhteisön sääntöihin voi aiheuttaa häiriöitä.

Luonnonympäristöön liittyvät uhat. Luonnon säilyminen residenssien ympärillä on tärkeää monille toimijoille. Esimerkiksi metsien hakkuut tai muu ympäristön muutos voivat heikentää alueen vetovoimaa ja vaikuttaa negatiivisesti taiteilijoiden kokemukseen.

Taulukko 1: SWOT-analyysi: Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssitoiminta.

Vahvuudet	Heikkoudet	Mahdollisuudet	Uhat
Monipuoliset rahoituslähteet	Riippuvuus yksittäisistä henkilöistä	Kansallisten ja kansainvälisten verkostojen hyödyntäminen	Julkisen rahoituksen väheneminen
Poliittinen ja yhteiskunnallinen tuki	Resurssien niukkuus ja hankepohjaisuus	Ekologisesti kestävien toimintamallien kehittäminen	Yksityisen rahoituksen ohjausvaikutus
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Tilojen puute tai huono kunto	Yhteistyö paikallisyhteisöjen ja yritysten kanssa	Poliittiset leikkaukset ja globaalit kriisit
Korkealaatuiset työ-, esitys- ja majoitustilat	Byrokratia ja hallinnolliset esteet	Kulttuuripoliittiset kehykset	Henkilöstön kuormittuminen ja vaihtuvuus
Vahvat yhteisöverkostot ja paikallinen yhteistyö	Rahoituksen epävarmuus ja leikkausuhka	Tilojen ja ohjelmien kehittäminen	Kiinteistöjen korjausvaatimukset
Luonnonkaunis ja inspiroiva ympäristö	Vaikeus tavoittaa yleisöä ja yhteisöä	Kansainvälinen kiinnostus ja taiteilijoiden liikkuvuus	Yhteisöjen ristiriidat
	Syrjäinen sijainti ja saavutettavuusongelmat	Ketterät ja pienet organisaatiot	Luonnonympäristön muutokset
	Toiminnan satunnaisuus ja epäorganisointuneisuus		

2.1.5. Yhteenveto

Residenssitoiminnan vahvuudet – etupäässä osaava henkilöstö, vahvat yhteisöverkostot ja usein ainutlaatuinen luonnonympäristö – luovat perustan, joka tukee taiteilijoiden työskentelyä ja vahvistaa alueen kulttuurista elinvoimaa. Samalla toiminta on rakenteellisesti haavoittuvaa. Rahoituksen epävarmuus, henkilöstön kuormittuminen ja tilojen puutteet heikentävät jatkuvuutta ja strategista kehittämistä. Riippuvuus yksittäisistä henkilöistä lisää riskejä: henkilöstö voikin olla samalla vahvuus ja heikkous, tai uhka.

Residenssien käytössä olevat tilat näyttäytyvät sekä vahvuutena, heikkoutena, mahdollisuutena että uhkana, tilanteen mukaan. Joillain residensseille on luontoarvoiltaan poikkeuksellisen vaikuttava toimintaympäristö ja työtilat, toisilla perintöarvokkaassa rakennuksessa pidetään sähköt päällä hankerahoituksella. Monilla ei ole omia tiloja lainkaan. Tilakysymystä tulisi tutkia tarkemmin residenssikohtaisesti. Selvää on, että rapistumassa olevia, kulttuurillisesti arvokkaita kohteita pyritään alueella korjaamaan ja pitämään aktiivisina residenssitoiminnan avulla, joskus osana suurempaa toimintakokonaisuutta.

Tulevaisuuden mahdollisuudet ovat merkittävät. Verkostojen systemaattinen hyödyntäminen, ekologisesti kestävien toimintamallien kehittäminen ja yhteistyön syventäminen paikallisten yhteisöjen, yritysten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa tarjoavat väyliä vahvistaa toimintaa. Kulttuuripoliittiset kehykset, kuten Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi 2026, voivat toimia katalysaattoreina näkyvyyden ja resurssien lisäämiseksi. Pienet ja ketterät organisaatiot ovat erityisen hyvin asemoituneita kokeilemaan uusia toimintamalleja ja vastaamaan muuttuviin tarpeisiin.

Alueellisen kulttuuritoiminnan vahvuudet rakentuvat usein yhteisöllisyyden ja paikallistuntemuksen varaan, eivätkä Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu muodosta poikkeusta. Pienet organisaatiot kykenevät reagoimaan nopeasti toimintaympäristön muutoksiin ja mahdollisuuksiin, ja niiden toiminta on usein juurtunut syvälle paikalliseen kontekstiin. Tämä on myös usein alueen residenssien artikuloitu tavoite.

Toiminnan haasteet liittyvät usein rakenteellisiin ja resurssipohjaisiin kysymyksiin. Rahoituksen epävarmuus, henkilöstön kuormittuminen ja tilojen puutteet muodostavat riskin jatkuvuudelle.

Moni toimija toimii hankepohjaisesti ilman pysyvää rahoitusta tai rakenteita, mikä vaikeuttaa pitkäjänteistä kehittämistä. Lisäksi byrokratia, saavutettavuus ja paikallisen yleisön tavoittaminen voivat muodostaa esteitä toiminnan vaikuttavuudelle. Moni residenssitoimija näkee mahdollisuuksia erityisesti kestäväen kehityksen, yhteisölähtöisyyden ja uudenlaisten yhteistyömuotojen kehittämisessä.

Keskeiset uhat liittyvät taloudelliseen epävarmuuteen, poliittisiin muutoksiin ja infrastruktuurin haavoittuvuuteen. Näiden riskien hallinta edellyttää pitkäjänteistä rahoitusstrategiaa, rakenteellista vahvistamista ja monitasoista yhteistyötä alueen eri toimijoiden kesken.

***Vahvuudet – erityisesti osaava henkilöstö, vahvat yhteisöverkostot ja ainutlaatuinen luonnonympäristö – luovat vankan perustan,** joka tukee tehokkaasti alueen taiteellista työskentelyä ja kulttuurista elinvoimaa.*

***Haavoittuvuus liittyy rakenteisiin ja resursseihin:** rahoituksen epävarmuus, henkilöstön kuormittuminen, tilojen puutteet ja riippuvuus yksittäisistä henkilöistä heikentävät jatkuvuutta ja strategista kehittämistä.*

***Mahdollisuudet painottuvat verkostojen ja kestävien mallien kehittämiseen,** yhteistyön syventämiseen sekä kulttuuripoliittisten kehysten hyödyntämiseen, mikä voi lisätä näkyvyyttä ja resursseja.*

2.3. YHTEISTYÖKUMPPANUUKSET

Residenssitoiminnan ekosysteemissä kytkeytyvät yhteen paikalliset, kansalliset ja kansainväliset toimijat. Tyypillisesti kunnilla ja kaupungeilla on portinvartijan rooli: ne tarjoavat tiloja ja infrastruktuuria, avaavat ovia paikallisyhteisöihin ja lisäävät toiminnan legitimitettä. Oppilaitokset, kulttuuriorganisaatiot ja alueelliset verkostot toimivat sisällöllisinä ja tuotannollisina alustoina, jotka mahdollistavat yleisökohtaamiset, tiedonvaihdon ja taiteellisten töiden esittämisen. Kansainväliset verkostot puolestaan tuovat skaalaa ja näkyvyyttä, mutta niiden hyödyntämisen intensiteetti vaihtelee toimijakohtaisesti (mm. resurssien, profiilin ja henkilösidonnaisten kontaktien mukaan).

Jatkuvuuden haaste toistuu läpi kentän: verkostot ja yhteishankkeet ovat usein projektikohtaisia ja henkilösidonnaisia. Pitkäjänteisiä rakenteita (esim. vakiintuneet vaihtosopimukset, yhteiset viestintä- ja hakukanavat) toivotaan tai ainakin esitetään mahdollisiksi ratkaisuiksi, jotta kumppanuudet eivät katkeaisi rahoituskausien tai henkilövaihdosten myötä. Resurssien jakaminen residens-

sien välillä (majoitus, tuotantotilat, koordinaatio) näyttäytyy yhtenä tehokkaana keinona parantaa resilienssiä ja vähentää päällekkäisyyksiä.

Yhteisöllisyys ja paikallisuus ovat monille toimijoille keskeisiä arvoja. Taiteilijoiden työpajat, koulu- ja päiväkotivierailut sekä yhteisölliset projektit tuovat taiteen osaksi kunnan tai kaupungin arkea ja vahvistavat paikallista identiteettiä. Tilojen ja resurssien jakaminen eri toimijoiden kesken on yksi tapa tehostaa toimintaa ja lisätä yhteistyötä.

Kaupalliset yhteistyökuviot ovat toistaiseksi vähäisiä ja usein epäsuoria. Yritysyhteistyötä on lähinnä yksittäisten projektien tai palveluiden, kuten majoituksen, kautta. Residenssien rahoitus perustuu pitkälti julkisiin tukiin ja hankkeisiin tai siihen, että residenssit ovat maksullisia. Kaupallinen yhteistyö on kehittymässä, mutta julkisiin tukiin ja hankkeisiin nojaava yhteistyö on residenssitoiminnan kivijalka toiminta-alueella: kaupallinen yhteistyö on lopulta pientä tai minimaalista.

Kynnyskysymyksiä yhteistyökumppanuuksissa ovat rakenteiden ja myyntivalmiiden tuotteiden puute, vastikkeiden määrittely sekä sisällöllisen autonomian säilyttäminen. Muutama residenssitoimija on sitä mieltä, että kaupallinen yhteistyö voi näyttäytyä ristiriitaisessa suhteessa sekä residenssin omiin, julkisiin arvoihin että vierailevien taiteilijoiden teoksiin. Potentiaalia nähdään erityisesti matkailun, luovan yrittäjyyden ja kulttuuripalveluiden risteyskohdissa.

Taulukko 2: Residenssien tärkeimmät yhteistyökumppanit (haastatteluissa useimmin mainitut listan kärjessä) ja yhteistyön muodot.

Yhteistyökumppani	Yhteistyön muoto
Kunnat ja kaupungit	Tilat, infrastruktuuri, alueellinen näkyvyys, yhteisöyhteydet, hallinnollinen tuki.
Oppilaitokset ja koulut	Työtilat, yhteisö- ja yleisöyhteydet (koulut, päiväkodit), opetusmahdollisuudet, tutkimusyhteistyö.
Kansainväliset verkostot	Avoimet haut, näkyvyys, valmiit levityskanavat, rahoitus.
Yritykset ja elinkeinoelämä	Palvelut (majoitus, tuotanto), sponsorointi, alueellinen markkinointi.
Kulttuuriorganisaatiot ja alueverkostot	Ohjelmayhteistyö, yhteiset haut, näyttely- ja esitysalustat, yhteisöyhteydet.
Museot ja taideinstituutiot	Kuraatio, yleisöyhteydet, taiteen kontekstualisointi.
Poliittis-hallinnolliset toimijat	Legitimaatio, vaikuttavuus, kommunikaatio rahoitusrakenteista.
Yhteisöt ja yhdistykset	Osallistavat käytännöt, paikallisidentiteetin vahvistaminen, saavutettavuus.
Residenssiverkostot ja muut residenssit	Vertaisoppiminen, vaihtosopimukset, yhteishaut, yhteiset tuotteet.
Tutkimuslaitokset ja asiantuntijaorganisaatiot	Metodikehitys, arviointi, tietopohjainen päätöksenteko.
Media ja julkaisut	Näkyvyys, referenssit, kentän sisäinen ja ulkoinen legitimizeetti.

Residenssien toimintaympäristö.

Residenssitoiminnan kumppanuudet rakentuvat monimuotoiselle verkostolle, joka on toiminnan elinehto. Paikallisella tasolla kunnat, oppilaitokset ja yhteisöt tarjoavat tiloja, kontakteja ja infrastruktuuria sekä mahdollistavat arjen tuotannon ja yleisökohtaamiset. Kulttuuriorganisaatiot ja alueelliset verkostot toimivat keskeisinä tuotanto- ja kehityskumppaneina. Kansalliset ja kansainväliset verkostot, kuten Res Artis, tuovat toimintaan näkyvyyttä, jakelukanavia ja uskottavuutta, mutta niiden hyödyntämisen laajuus vaihtelee resurssien ja toimijoiden profiilin selkeyden mukaan. Paikallisyhteisöjen osallistaminen ja yhteisölliset työpajat ovat keskeisiä monille toimijoille. Yhteistyö esimerkiksi kyläyhdistysten, koulujen ja päiväkotien kanssa tuo taiteen osaksi arkea ja lisää sen saavutettavuutta.

Taloudelliset ja rakenteelliset haasteet. Kaupallista yhteistyötä on vähän tai se on vielä kehitysvaiheessa. Yritysyhteistyö on usein epäsuoraa tai perustuu yksittäisiin projekteihin. Rahoituksen hajanaisuus ja riippuvuus hankkeista tai julkisista tuista korostuu. Kynnyskysymyksiä kaupallisessa yhteistyössä ovat rakenteiden puute, vastikkeiden määrittely ja sisällöllisen autonomian säilyttäminen, mikä tekee yritysyhteistyöstä toistaiseksi marginaalista, vaikka potentiaalia tunnustetaan matkailun ja luovan yrittäjyyden rajapinnoilla.

Resurssien jakaminen residenssien välillä (esim. majoitus, tuotantotilat, koordinaatio) nähdään keinona lisätä tehokkuutta, vähentää päällekkäisyyksiä ja vahvistaa koko kentän resilienssiä.

2.4. MARKKINOINTI JA BRÄNDÄYS

Alueen residenssien viestintä rakentuu ensisijaisesti sosiaalisen median, omien verkkosivujen ja henkilökohtaisten suhteiden varaan. Instagram on monille keskeinen kanava, Facebookia hyödynnetään vaihtelevasti ja LinkedInin tai TikTokin käyttö on satunnaista. Useilla toimijoilla on verkkosivuillaan selkeä hakuosio, ja avoimia hakuja jaetaan järjestelmällisesti eri verkostojen kautta. Uutiskirjeitä lähetetään tarpeen mukaan, ja niiden avulla tavoitetaan myös kansainvälisiä yleisöjä. Myös avoimien hakujen ryhmät ja ammatilliset postituslistat toimivat tehokkaina residenssihakujen jakelukanavina. Henkilökohtaiset profiilit ja suorat kontaktit ovat edelleen merkittävä osa tavoitavuutta, ja monin paikoin todetaan, että seuraajien sitoutuminen on vahvempaa henkilökohtaisten tilien kautta kuin organisaation virallisissa kanavissa.

Viestintäresurssit ovat useilla toimijoilla niukat. Sisällöntuotanto tehdään usein muun työn ohessa ja jopa työajan ulkopuolella, mikä heijastuu päivitystiheyteen ja kanavakohtaiseen panostukseen. Joissakin tapauksissa viestintä kulkee emojijärjestön tai kunnan keskitettyjen kanavi-

en kautta, mikä tuo näkyvyyttä mutta rajoittaa yksikkökohtaista ketteryyttä.

Brändityö on monilla residensseillä vielä jäsen-työssä. Joissakin tapauksissa on hankkeiden yhteydessä tehty viestintäsuunnitelmia tai brändityöpajoja, mutta ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö on harvinaista etenkin taloudellisten syiden vuoksi. Visuaalinen ilme ja viestinnän sävy saattavat kiinnittyä emojijärjestön kokonaisbrändiin, jolloin residenssin oma profiili jää vähemmän erottuvaksi. Samalla on tunnistettu tarve kirkastaa ydinprofiilia ja tehdä viestinnästä johdonmukaisempaa.

Kansainvälisten verkostojen hyödyntäminen vaihtelee. Osa toimijoista nojaa vahvasti omiin kontakteihin ja avoimien hakujen jakamiseen useissa verkostoissa, kun taas toiset pohtivat jäsenyyksien hyötyjä ja kustannuksia eivätkä välttämättä liity maksullisiin residenssiverkostoihin. Etenkin tuotantokeskeisesti toimivat residenssit eivät aina miellä itseään perinteisiksi residensseiksi ja siksi eivät priorisoi jäsenyyksiä. Toisaalta kumppaniorganisaatioiden suuret

postituslistat ja näkyvät kanavat voivat moninkertaistaa haun tavoitavuuden ja parantaa hakemusten laatua.

Monikielinen viestintä, erityisesti suomen ja englannin käyttö, koetaan keskeiseksi kansainvälisen saavutettavuuden kannalta. Useat toimijat varmistavat, että keskeiset tiedot – erityisesti hakuohjeet ja residenssin esittelyt – ovat saatavilla englanniksi sekä verkkosivuilla että sosiaalisen median julkaisuissa. Ruotsinkielistä sisältöä on saatavilla hyvin rajoitetusti.

Yhteenvedona voidaan todeta, että residenssien markkinointi ja brändäys ovat monikanavaisia mutta resurssivetoisesti rajautuneita. Sosiaalinen media, verkkosivut ja uutiskirjeet muodos-

tavat käytännön rungon, jota täydentää avoimien hakujen jakelu ammatillisissa verkostoissa. Kaksikielisyys on vakiintumassa normiksi, ja kumppaniverkoston kautta saatava näkyvyys voi ratkaisevasti kasvattaa kansainvälistä ulottuvuutta. Samalla brändi- ja profiilityö kaipaa useilla toimijoilla systematisointia: johdonmukaiset perusviestit, selkeä sisällöllinen fokus ja kanava-kohtainen rytmitys ovat kehittämiskohteita. Niuakat resurssit – niin raha kuin aika – ovat keskeinen pullonkaula, minkä vuoksi viestinnän organisointi ja kumppanuuksien hyödyntäminen nousevat käytännön ratkaisuuksi. Lopulta henkilökohtaiset verkostot ja institutionaalinen näkyvyys eivät sulje toisiaan pois: parhaat tulokset syntyvät, kun ne kytketään toisiinsa tarkoituksenmukaisella työ- ja ajastuksella.

Viestintä nojaa vahvasti sosiaaliseen mediaan ja omiin verkkosivuihin, mutta resurssipula rajoittaa sisällöntuotantoa ja kanavakohtaista panostusta.

Brändityö on monilla residensseillä hajanaista ja kaipaa systematisointia, jotta profiili erottuisi ja viestintä olisi johdonmukaista.

2.5. KANSAINVÄLISYYS

Kansainvälistyminen syntyy useimmiten työn arjessa eikä erillisenä tavoitteena. Verkostot, kuten Res Artis ja On the Move, tarjoavat näkyvyyttä ja yhteyksiä kansainvälisiin toimijoihin. Haastatteluissa kuvataan, miten yhteydet ulkomaille rakentuvat luontevasti residenssien, festivaalien ja taiteilijavierailujen kautta: uusia kontakteja syntyy yhteistuotannoissa ja ohjelmallisissa kohtaamisissa, ja kansainväliset vieraat valikoituvat usein kiinnostuksen, arvojen ja työskentelytapojen yhteensopivuuden perusteella. Useille taiteilijoille residenssivierailut ovat tärkein kansainvälistymisen väylä, ja avoimet haut tuovat hakemuksia laajasti eri maista. Toisaalta osa residenssitoimijoista painottaa, ettei kansainvälisyys ole itseisarvo, vaan väline vahvistaa taiteellista ja yhteisöllistä toimintaa. Joissakin kunnissa kansainvälinen ulottuvuus on kirjattu strategiaan linjauksiin kulttuuri- tai hyvinvointipalveluiden yhteyteen, mikä luo selkänöjan kumppanuuksille ja vahvistaa legitimizeettia.

Käytännön työssä kansainvälisiä yhteyksiä rakennetaan kahta reittiä: julkisten kanavien ja kumppanuusverkostojen kautta sekä omien, pitkään kertyneiden kontaktien varassa. Avoimia hakuja jaetaan verkkosivuilla, ammatillisissa postituslistoissa ja avoimien hakujen foorumeilla. Osa toimijoista hyödyntää kansainvälisiä verkostoja näkyvyyden ja kontaktien vahvistamisessa, kun taas toiset eivät liity virallisiin verkostoihin, koska hakijamäärä ja kumppanuudet syntyvät jo omien kanavien ja tuotantotarpeiden kautta. Samalla kieli- ja saavutettavuuskäytännöt ovat selkiytyneet: keskeiset sisällöt pidetään johdonmukaisesti saatavilla englanniksi, jotta hakuprosessit ja yhteydenpito sujuvat yli (kieli)rajojen.

Kansainvälisen toiminnan intensiteetti vaihtelee. Joillakin residensseillä ulkomaisten vieraiden osuus on merkittävä tai tasapainossa kotimaisten kanssa; toisaalla painopiste on yhä kotimaisissa taiteilijoissa, vaikka residenssijaksoille on saapunut tekijöitä useista maista. Tuotantokeskeiset

toimijat tuovat kansainvälistä työvoimaa ennen kaikkea omien teostensa ja pitkäkestoisten harjoitus- ja esityskausien kautta, jolloin residenssi toimii ensisijaisesti tuotannon tukena eikä avoimena vapaan työskentelyn paikkana.

Rahoitus ja rakenteet vaikuttavat ratkaisevasti siihen, millaista kansainvälistä toimintaa on mahdollista toteuttaa. EU-rahoitteiset hankkeet ja liikkuvuusohjelmat ovat monelle tapa tuoda ulkomaisia taiteilijoita alueelle ja rakentaa monivuotisia suhteita, ja paikalliset tekijät toimivat usein siltana ulkomaisiin työryhmiin.

Haasteet kytkeytyvät, jälleen kerran, ennen kaikkea resursseihin, ajankäyttöön ja henkilösidonaisuuteen. Ilman pysyviä rakenteita ja selkeitä tavoitteita kansainvälinen toiminta voi jäädä yksittäisten ihmisten varaan ja altistua rahoitus- tai henkilöstömuutoksille. Siksi useissa puheenvuoroissa peräänkuulutetaan pitkäjänteistä tukea, joka kattaisi sekä tuotannolliset perusedellytykset (tilat, majoitus, koordinaatio) että kapasiteetin ylläpitää suhteita ja viestiä järjestelmällisesti kansainvälisissä kanavissa.

Haastattelujen läpileikkaava havainto on, että kansainvälisyys ja paikallisuus vahvistavat toisiaan. Pohjoisen ympäristö, kulttuuriperintö ja yhteisölliset työskentelytavat ovat tekijöitä, jotka kiinnostavat ulkomaisia taiteilijoita ja tuottajia. Vastavuoroisesti kansainväliset vierailut tuovat alueelle uusia näkökulmia, osaamista ja näkyvyyttä, jotka heijastuvat sekä taiteelliseen kehitykseen että paikalliseen yleisötyöhön. Näin kansainvälistyminen ei ole irrallinen lisäosa, vaan osa ekosysteemiä, joka rakentuu residenssien, festivaalien, oppilaitosten ja kumppanorganisaatioiden välisistä, arjen työssä syntyvistä suhteista. Lisäksi paikalliset ja kansainväliset taiteilijat toimivat usein yhteistyössä, ja osa organisaatioista hyödyntää EU-rahoitteisia hankkeita kansainvälisten projektien toteuttamiseen.

Kansainvälistyminen on kulttuurialan elinvoimaisuuden ja uudistumisen edellytys. Kansainväliset yhteydet rikastuttavat paikallista kulttuurielämää ja tarjoavat uusia näkökulmia, osaamista ja yhteistyömahdollisuuksia. Residenssit näyttelevät tässä usein keskeistä roolia.

Verkostot ja yhteistyö ovat kansainvälistymisen käytännön kivijalka. Kansainvälistyminen tapahtuu usein orgaanisesti verkostojen kautta, ei välttämättä muodollisten strategioiden pohjalta.

Kansainvälinen osaaminen on yhä tärkeämpää myös alueellisella tasolla. Kansainvälistymistä ei nähdä vain suurten instituutioiden tehtävänä, vaan myös pienet toimijat, kuten paikalliset residenssit ja kulttuurikeskukset, voivat toimia globaaleina solmukohtina.

Kulttuuripolitiikka voi tukea kansainvälistymistä pitkäjänteisesti. Kansainvälistyminen ei ole vain yksittäisten projektien tavoite, vaan sen tulisi olla osa kulttuuripolitiikan rakenteita ja rahoitusmalleja. Strateginen tuki mahdollistaa sen, että kansainväliset yhteydet eivät jää yksittäisten henkilöiden varaan, vaan niistä tulee osa organisaatioiden pysyvää toimintaa.

2.6. TIEDERESIDENSsit

Useat residenssitoimijat ovat kiinnostuneita yhdistämään taiteen ja tieteen, mutta käytännön toteutus vaihtelee suuresti. Joissakin residensseissä tutkijoita ei ole ollut lainkaan, kun taas toiset ovat aktiivisesti rakentaneet toimintamalleja, joissa tutkijat ja taiteilijat työskentelevät rinnakkain. Monilla on halua kehittää toimintaa siihen suuntaan, että tutkijat voisivat hyödyntää residenssiympäristöä esimerkiksi kirjoittamiseen, havainnointiin, aineiston keräämiseen tai yhteiskehittämiseen yhdessä taiteilijoiden kanssa.

Yhteistyön muodot vaihtelevat yksittäisistä projekteista laajempiin, rakenteellisesti tuettuihin kokonaisuuksiin. Esimerkiksi Pohjoisen valokuvakeskuksen residensseissä taiteilijat pääsevät käsiksi tutkimusdataan ja -ympäristöihin, mikä nopeuttaa ja rikastuttaa heidän työskentelyään. Mustarindassa taas korostuu monitieteisyys ja se, että monet residentit tekevät sekä taidetta että tiedettä, jolloin rajat hämärtyvät luonnollisesti. Yhteistyö voi olla myös epäsuoraa, kuten tilojen tarjoamista tutkijoiden käyttöön tai osallistumista yhteisiin tapahtumiin ja verkostoihin.

Myös Oulun ammattikorkeakoulun yhteydessä toimiva residenssiympäristö on koettu stimuloi-

vaksi, koska se mahdollistaa arjen jakamisen tutkijoiden ja taiteilijoiden kesken. TaikaBox on tehnyt yhteistyötä Oulun yliopiston arkeologien kanssa, mikä on mahdollistanut taiteen ja arkeologian yhdistämisen konkreettisissa projekteissa. Aaltosiilon toiminta puolestaan rakentuu arkkitehtuurin ja taiteen rajapintaan, ja vaikka toiminta on vielä muotoutumassa, se tarjoaa tilaa myös tutkimukselliselle lähestymistavalle.

Nämä esimerkit osoittavat, että vaikka tutkijaresidenssit eivät ole vielä valtavirtaa, niihin suhtaudutaan monin paikoin kunnianhimoisesti ja pitkäjänteisesti. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että pitkäkestoiset ja tutkimuksellista työskentelyä tukevat ohjelmat vahvistavat sekä taiteen että tieteen vaikuttavuutta. Monitieteisyys ja rajojen hämärtyminen taiteen ja tieteen välillä nousevat esiin erityisesti niissä ympäristöissä, joissa toimijat itse liikkuvat molemmilla kentillä. On tärkeää tunnistaa ja arvostaa erilaisia tapoja, joilla tiede ja taide voivat kohdata – ei vain lopputuloksissa, vaan myös ajattelun ja prosessien tasolla.

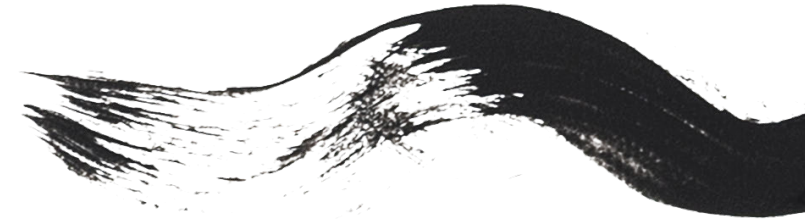
Taiteen ja tieteen yhdistäminen kiinnostaa, mutta käytännöt vaihtelevat. Osa residensseistä ei ole vielä toteuttanut tutkijavierailuja, kun taas toiset ovat kehittäneet malleja, joissa taiteilijat ja tutkijat työskentelevät rinnakkain.

Yhteistyön muodot ovat moninaisia. Ne vaihtelevat yksittäisistä projekteista rakenteellisesti tuettuihin kokonaisuuksiin. Esimerkkejä ovat tutkimusdatan hyödyntäminen, monitieteiset ympäristöt ja tilojen tarjoaminen tutkijoille.

Monitieteisyys ja rajojen hämärtyminen korostuvat. Muutamissa residensseissä toimijat liikkuvat sekä taiteen että tieteen kentillä, mikä luo luontevia yhteistyön muotoja ja uusia ajattelutapoja.

On tärkeää tunnistaa erilaiset yhteistyön tavat. Taiteen ja tieteen kohtaaminen voi tapahtua paitsi lopputuloksissa myös prosesseissa ja ajattelussa, mikä edellyttää joustavia toimintamalleja.

3. YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Residenssitoiminta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa on monimuotoista ja vahvasti verkottunutta. Alle on koottu keskeiset kehittämis ehdotukset:

a) Markkinointi ja kohderyhmien tavoittaminen

Residenssien tulee panostaa näkyvyyteen ja varmistaa, että ne tavoittavat oikeat yleisöt. Tämä edellyttää johdonmukaista viestintää, monikanavaista markkinointia ja selkeää kohderyhmäajattelua. Sosiaalisen median ja verkkosivujen lisäksi on hyödynnettävä verkostoja ja kumppanuuksia, jotka voivat moninkertaistaa näkyvyyden.

b) Erikoistuminen ja brändin kirkastaminen

Residenssien on erottauduttava massasta vahvistamalla omaa profiiliaan ja brändiään. Selkeä identiteetti lisää houkuttelevuutta, tukee pitkäjänteistä kehittämistä ja auttaa kohdentamaan viestintää. Brändityön systematisointi ja johdonmukaiset perusviestit ovat keskeisiä.

c) Yhteiset projektit ja ekologiset käytännöt

Kehitetään residenssipolkuja ja -reittejä, joissa taiteilijat voivat työskennellä useissa residensseissä matkansa varrella, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Painotetaan kestävä kehitystä: maata pitkin matkustamista, materiaalien kierrätystä ja ekologisia tuotantokäytäntöjä. Tällaiset aloitteet paitsi tukevat kansainvälistä erottautumista, myös vastaavat taiteilijoiden kasvavaan kiinnostukseen ympäristöaiheita kohtaan.

d) Yhteinen residenssitila Ouluun

Ouluun tarvitaan monitaiteellinen residenssi-keskittymä, joka kokoaa yhteen eri sisältöihin ja kumppanuuksiin perustuvia ohjelmia. Tilojen ja resurssien jakaminen (esim. yhteinen majoitustila) tehostaa toimintaa ja vähentää päällekkäisyyksiä. Tämä toive on noussut jo aiemmassa alueen residenssiselvityksessä. Oulun residenssitoimijat tulisi saattaa yhteen asian edistämiseksi.

e) Vaikuttavuuden arviointi

Kehitetään yhteinen arviointimalli residenssien vaikutusten mittaamiseen (mm. taloudellinen, kulttuurinen, sosiaalinen, ekologinen). Tämä tukee rahoittajien, kuntien ja muiden sidosryhmien päätöksentekoa. Tarve on selkeä nykyisessä kulttuurin rahoitustilanteessa. Yhteiset indikaattorit ja arviointikehikko ovat keskeisiä kehittämiskohteita.

f) Tiederesidenssit ja uudet kohderyhmät

Residenssit, joilla on vajaakäyttöä, voivat laajentaa toimintaansa avaamalla hakuja myös tieteentekijöille. Tämä voi sisältää yhteisiä ohjelmia, tieteenalakohtaisia hakuja ja yhteistyötä tutkimusorganisaatioiden kanssa. Näin lisätään käyttöastetta ja luodaan uusia sisältöjä. Myös muut vierailijat voivat tulla kysymykseen. Samalla voidaan arvioida residenssien määrän ja kysynnän suhdetta alueella.

g) Northern AiR -verkoston vahvistaminen

Verkoston ylläpito edellyttää hankerahoitusta ja selkeitä resursseja. Toimijoiden vaihtuvuus ja ajanpuute ovat haasteita, mutta verkosto on tärkeä yhteistyön ja näkyvyyden väline.

h) Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Residenssitoiminnan vaikuttavuutta ja rahoitusta voidaan vahvistaa kehittämällä yhteistyömalleja elinkeinoelämän kanssa. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi paikallisten yritysten osallistumista residenssien rahoitukseen, yhteisiä projekteja taiteilijoiden ja yritysten välillä tai residenssien hyödyntämistä yritysten innovaatiotoiminnassa. On tärkeää tunnistaa molemminpuoliset hyödyt ja rakentaa toimintamalleja, jotka tukevat sekä taiteellista vapautta että yritysten tarpeita.

Visio 2030

Vuonna 2030 Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun residenssit muodostavat kestävän, verkottuneen ja kansainvälisesti tunnetun ekosysteemin, joka yhdistää taiteen, tieteen ja yhteisöt. Ne toimivat alueellisen kulttuurielämän moottoreina ja vahvistavat Pohjois-Pohjanmaan asemaa luovan työn kansallisena ja kansainvälisenä solmukohana. Residenssit ovat osa kulttuuripolitiikan rakenteita, useilla on pitkäaikainen rahoitus ja korkea käyttöaste, ja niiden vaikuttavuus näkyy sekä paikallisessa elinvoimassa että kansainvälisessä kulttuurivaihdossa.

LÄHTEET:

1. Kerätär, K. (2019). *PoP-AIR – Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto*. Oulu2026-hanke / Pohjois-Pohjanmaan liitto. <https://www.waria.fi/wp-content/uploads/2019/04/pop-residenssiverkostoselvitys.pdf>
2. Elfving, T., Kokko, I., & Gielen, P. (Eds.). (2019). *Contemporary artist residencies: Reclaiming time and space*. Valiz. <https://taju.uniarts.fi/items/29baffb0-07e1-4898-8bde-f323ca11fd2c>
3. Suomi-Chande, R. (2012). *Residenssi: hyvien käytäntöjen käsikirja*. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö. https://www.fairenetwork.com/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf
4. Heinämaa, R. (2020). *Suomalainen residenssitoiminta tänään – nykytilanne ja kehittämistarpeet*. Föreningen Konstsamfundet r.f. <https://amosanderson.fi/wp-content/uploads/2023/02/Suomalainen-residenssitoiminta-tanaan.pdf>
5. Kalliomäki, J. (2023). Taidetta luonnon kainalossa – residenssin ja matkailuyhteistyön synnyttämä julkinen taide Kuusamossa. In S. Pekkilä, T. Engblom, P. Kaverma, P. Nisunen, P. Rauhala, & R. Stewen (Eds.), *Julkisen taiteen äärellä: näkökulmia julkisen taiteen tilaan* (pp. 271–288). Taideyliopisto. <https://taju.uniarts.fi/items/aab53dd0-34f2-4027-a3e1-8d2cbc241d00>
6. Benzaghta, M. A., Elwalda, A., Mousa, M. M., Erkan, I., & Rahman, M. (2021). SWOT analysis applications: An integrative literature review. *Journal of Global Business Insights*, 6(1), 55-73. <https://www.doi.org/10.5038/2640-6489.6.1.1148>
7. Helms, M. M., & Nixon, J. (2010). Exploring SWOT analysis - where are we now?: A review of academic research from the last decade. *Journal of Strategy and Management*, 3(3), 215-251. <https://doi.org/10.1108/17554251011064837>
8. Schrey, V., & Pasila, S. (Eds.). (2018). *Saari näkyvissä! Saaren kartanon taiteilija- ja tutkija-residenssi 10 vuotta*. Koneen Säätiö.

TEKSTI:

Markus Rytinki, tutkija, projektipäällikkö
Oulun yliopisto, Kerttu Saalasti instituutti
markus.rytinki@oulu.fi
+358 50 466 3952

GRAAFINEN SUUNNITTELU:

Design Studio Brandstein
www.brandstein.fi